

Paul Boppe, Hrvatske pukovnije u Napoleonovoj Velikoj armiji. Vojna Hrvatska (1809. – 1813.)

Ceres, Zagreb, 2004., 290 str.

Paul Louis Hippolyte Boppe, francuski časnik i vojni povjesničar, rođen je 18. veljače 1850. u Nancyu. Nakon što je završio školovanje u vojnoj školi u Saint Cryu 1869. postao je časnik te sudjelovao u ratu protiv Pruske 1870./71. Iz aktivne vojne službe povukao se 1882., prešao u pričuvu, a 1893. odlikovan je ordenom Legije časti. Paul Boppe umro je u dvorcu Monbois 12. veljače 1916. Osim djela *Hrvatske pukovnije u Napoleonovoj Velikoj armiji. Vojna Hrvatska (1809. – 1813.)* Boppe je napisao još dvije knjige o Napoleonovoj vojsci: *Portugalska legija (1807. – 1813.)* te *Španjolci u Napoleonovoj Velikoj armiji*. Također, autor je brojnih članaka u francuskom vojnopovijesnom časopisu *Carnet de la Sabretache* kojemu je bio dugogodišnji urednik. Jedan je od glavnih pokretača osnutka Vojnog muzeja (*Musée de l'Armée*) u Domu invalida u Parizu. Paul Boppe sasvim sigurno nije pripadao eliti francuskih povjesničara koncem 19. i početkom 20. stoljeća, ali je sigurno da mu je historiografska relevantnost mnogo veća nego što se to iz danas relevantne literature može vidjeti.

Djelo Paula Boppea, *Hrvatske pukovnije u Napoleonovoj Velikoj armiji. Vojna Hrvatska (La Croatie militaire [1809. – 1813.]. Les régiments croates à la Grande Armée* u originalnom nazivu), prvi je puta izdano u Parizu 1900., a u Hrvatskoj 2004. godine. Djelo ima 290 stranica. Bopp je napisao ovu knjigu stoljeće nakon događaja o kojima govori i stoljeće prije prijevoda na hrvatski jezik. S. Prelenda prevela je knjigu s francuskog jezika. Pisana je jednostavnim jezikom vojničkih izvještaja, te kroz to možemo primjetiti njegovu ljubav i poštovanje prema vojsci.

Za početak rekla bih kako je ovo djelo podjeljeno na dva dijela. Boppe se ovdje bavi problematikom Vojne Hrvatske u razdoblju 1809. – 1813. Poblizje prikazuje sastav vojnih odreda tadašnje Vojne Hrvatske i spominje odrede koji se teško nalaze u nekoj literaturi. Sve njegove činjenice, događaji, datumi potkrijepljeni su arhivskim dokazima koji se nalaze na kraju knjige. Svaki dio knjige prati isto razdoblje, ali s drugog stajališta. Podijeljeni su na više poglavlja, pet u prvom dijelu, pet u drugom. Prvi dio govori o općoj organizaciji vojske, dok drugi dio govori o sudbini najvažnijih pukovnija.

U prvome dijelu, obrađuje se tematika vezana za Vojnu Hrvatsku u razdoblju 1809. – 1813. Autor na početku djela daje temeljni povijesni osvrt. Osvrće se na početke nastajanja hrvatskih pukovnija, događaja koji su prethodili i doveli do njihova pripojenja Velikoj armiji. Počinje od jednostavne razrade termina i događaja. Zatim se dotiče problema organizacije pukovnija, njihova porijekla, svrhe i sastava. Prikazima originalnih dekreta, zapovijedi i pisama predočava problem nastajanja tih pukovnija te kako su ti problemi na kraju riješeni. U skladu s tim obradio je i unutarnju organizaciju odnosno civilnu upravu, poreze, pravosuđe, kako vojno tako i civilno. Time nam daje potpunu sliku tadašnje situacije, ne samo šturo prepričavanje vojnih događaja (bitaka, razmještaja vojnika i slično), već nam predočuje čitavu strukturu organizacije života tog područja. Obrazlaže nam događaje koji su utjecali na život ljudi i njihov stav prema francuskoj vojsci, utjecaj Austrijanaca i nakon dolaska Francuza. Detaljno se dotiče svih datuma, uz dodatno obrazloženje u bilješkama. Uz datume nalaze se i arhivski dokazi koji su navedeni na kraju knjige u prilogima. U bilješkama na dnu stranice nalaze se objašnjenja, tj. životopisi pojedinih osoba koje se spominju u djelu, ali samo njihov vojni angažman. Na kraju ovog dijela pratimo razmještaj i borbe hrvatskih pukovnija u Iliriji 1813. godine.

Drugi dio knjige govori o ulozi hrvatskih pukovnija u Napoleonovoj vojsci. Obrađuju se pukovnije (Prva, Druga, Treća hrvatska provizorna pukovnija te Hrvatska husarska pukovnija) i njihovo raspuštanje 25. studenog 1813. Opisana je raspodijela pukovnija po divizijama (tako je npr. 3. hrvatska provizorna pukovnija pripala 9. diviziji). Boppe izlaže sve dostupne činjenice i događaje koje su zahvatile pojedinu pukovnicu (npr. po-

pis imena ranjenih časnika te njihova daljna sudbina, mijenjanje zapovjednika, odlikovanja itd). Prati događaje vezane uz svaku pukovnicu, od događaja koji su doveli do njenog nastanka sve do pripojenja pojedinih pukovnica nekoj drugoj zajedno s njihovom neposrednom sudbinom ili do raspuštanja pukovnica. Razna pisma koja su ukomponirana u tekst upotpunjuju sliku tadašnje situacije i uklanjaju pretjerana objašnjenja autora. Uz spomenute postrojbe, Boppe je u svoje djelo uključio i neke druge postrojbe stvorene za Napoleonove potrebe, poput Dalmatinske bojne i Dalmatinske kraljevske legije (kasnije sjedinjene u Dalmatinsku kraljevsku pukovnicu), Pukovnije Dalmatinskih pandura, Istarske kraljevske bojne i Narodne garde.

Boppe je, s obzirom na svoje mogućnosti, dao jedinstven prikaz sudjelovanja Hrvata u Napoleonovoj vojsci te u Napoleonovim ratovanjima. Cijelom sadržaju knjige potrebna su dodatna objašnjenja koja su dana u bilješkama te prilozima na kraju knjige. Djelo je napisano tako da nije potrebno veliko predznanje o toj temi. Čitanjem dolazimo do zanimljivih novih spoznaja i zaključaka koji bacaju novo svjetlo na Vojnu Hrvatsku i njeno stanovništvo. Saznajemo mnoštvo novih informacija koje su nam inače teško dostupne zbog nedostatka radova koji se bave ovakvom tematikom. Ova knjiga ostaje važan i pouzdani uvid u interpretacije događaja koji su Boppea zanimali. Pritom daje naglasak na interpretaciju s francuske strane jer, kako se vidi čitajući djelo, on nije imao dovoljno znanja o Habsburškoj Monarhiji, o Hrvatskoj povijesti uopće.

Knjiga sadrži obilje dodatnih podataka kao što su: sastav stožera šest hrvatskih pukovnica, statističke podatke o broju vojnika i časnika po pukovnijama, razne zapovijedi, pisma koja su u rasponu od raznih vojnih zapovjednika, maršala te samog Napoleona, pa sve do običnog vojnika, zatim izvještaji, odlikovanja, imena vojnika itd. Također se na kraju knjige može naći rječnik, usporedne kronološke tablice važnijih događaja Europe i Hrvatskih zemalja 1789.-1815. te usporedna tablica činova (francuski, austrijski, hrvatski povijesni i hrvatski danas). Karte su ukomponirane u sadržaj djela, nisu posebno dodane na kraju. Djelo je upotpunjeno ilustracijama originalnih vojnih uniforma uz detaljniji opis njihovih dužnosti. Ima 16 ilustracija, većina je preuzeta iz originala knjige.

Smatram kako je ovaj prijevod knjige potreban zbog činjenice da se Boppe jedini pobliže pozabavio takvom tematikom. Jedina zamjerka autoru jest kritiziranje Hrvata na način koji bi se mogao tolerirati osobi koja je dulje živjela među Hrvatima, a on to ipak nije bio. To je posebno vidljivo po načinu na koji je Hrvate prikazao kao lijen narod kojemu je potrebna strana vojna pomoć pri upravi jer bez stege čine svakakve pogreške. Taj sud bio bi prihvatljiv jedino da je Boppe živio na ovim prostorima. Stoga mu se može prigovoriti da se previše bavio događajima s francuskog stajališta. Upoznavanjem povijesti Habsburške Monarhije i Hrvatske, te opaskama o uređenju vojske prije Napoleona mogao je ovu knjigu napisati potpunije.

Unatoč tome razrada teme je veoma pohvalna. Razrađeni su svi događaji, gotovo svaki dan u tom razdoblju pripada nekom događaju ili opisu koji nam pobliže objašnjava život vojnika. Većina podataka preuzeta je iz francuske literature. Stoga je ovo djelo kvalitetan izvor o cjelokupnoj slici prilika, te općenito život vojnika Vojne Hrvatske na početku 19. stoljeća.

PRO TEMPORE

ČASOPIS STUDENATA POVIJESTI

Pro tempore

Časopis studenata povijesti
Godina V, broj 5, Zagreb, 2008.

Glavni i odgovorni urednik

Tomislav Bali

Uredništvo

Tomislav Bali, Mladen Medved, Nikolina Sarić, Tomislav Šušak

Dizajn i priprema za tisak

Andrija Ražnatović

Lektura i korektura

Krunoslava Papirović

Prijevod i sažetaka na engleski jezik

Mladen Medved, Tomislav Šušak

Izdavač

ISHA Zagreb – Klub studenata povijesti

Tisak

Mediaprint-tiskara Hrastić, Zagreb

Naklada

Tiskano u 250 primjeraka

Tvrđnje i mišljenja u objavljenim radovima izražavaju isključivo stavove autora i ne predstavljaju nužno stavove i mišljenja uredništva i izdavača. Izdavanje časopisa ostvareno je uz novčanu potporu Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Podravka d.d. Koprivnica i Raiffeisen BANK Austria d.d. Zagreb. Časopis je besplatan.

Adresa uredništva:

ISHA Zagreb – Klub studenata povijesti, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Ivana Lučića 3, 10000 Zagreb

E-mail:

urednik.protempore@gmail.com